

**برنامه‌ریزی کارکردی
برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه
(ابتدایی تا دبیرستان)**

تألیف

پل وهمن و جان کرجل

ترجمه

دکتر باقر غباری بناب

دکتر فرزانه معتمدی

شماره مسلسل ۹۱۹۰

شماره انتشار ۳۸۵۹

انتشارات دانشگاه تهران

عنوان و نام پدیدآور	برنامه‌ریزی کارکردی برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه (ابتدایی تا دبیرستان)/ تألیف پل وهمن- جان کرجل؛ ترجمه باقر غباری-بناب، فرزانه معتمدی.
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۶۷۶ ص: مصور، جدول، نمودار.
فروست	انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره انتشار ۳۸۵۹.
شابک	978-964-03-7126-8
وضعیت فهرست‌نویسی	فیبیا
یادداشت	عنوان اصلی: Functional Curriculum for Elementary, and Secondary ...Students With Special Needs
یادداشت	واژه‌نامه.
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	آموزش‌های ویژه-- ایالات متحده-- برنامه‌های درسی
موضوع	شاگردان معلول-- ایالات متحده
موضوع	برنامه‌ریزی درسی-- ایالات متحده
شناسه افزوده	وهمن، پل، ۱۹۴۸-م، ویراستار Wehman, Paul
شناسه افزوده	کرجل، جان Kergel, John
شناسه افزوده	غباری بناب، باقر، ۱۳۳۸- مترجم
شناسه افزوده	معتمدی شارک، فرزانه، ۱۳۵۸-، مترجم
شناسه افزوده	دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات
رده‌بندی کنگره	LC ۳۹۸۱/ب۴ ۱۳۹۶
رده‌بندی دیویی	۳۷۱/۹۰۹۷۳
شماره کتابشناسی ملی	۴۷۸۰۳۹۲

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود و تمامی حقوق برای ناشر محفوظ است.

ISBN:978-964-03-7126-8

9 789640 371268

عنوان: برنامه‌ریزی کارکردی برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه (ابتدایی تا دبیرستان)

تألیف: پل وهمن- جان کرجل

ترجمه: دکتر باقر غباری بناب- دکتر فرزانه معتمدی

ویرایش ادبی: فرشاد رضوان

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مترجمان است»

بها: ۴۴۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرشید فرشی مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: http://press.ut.ac.ir

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۳۸۷۱۲

فهرست مطالب

مقدمه.....	ذ
فصل اول - تدوین برنامه آموزشی کارکردی.....	۱
اصول اساسی در تدوین برنامه آموزشی.....	۵
حوزه‌های اساسی برنامه آموزشی.....	۱۴
برنامه‌ریزی انتقال.....	۳۴
برنامه‌ریزی انتقال دانش‌آموز محور.....	۳۸
برنامه‌ریزی بین‌بخشی و تلاش‌های ارائه خدمات.....	۴۴
نقش مدارس در اجرای برنامه انتقال.....	۴۵
خلاصه.....	۴۶
پیوست ۱: مرور پژوهش‌های مرتبط با مهارت‌های زندگی.....	۵۰
منابع.....	۵۴
فصل دوم - تدوین برنامه‌های آموزشی.....	۶۱
اصول تحلیل کاربردی رفتار.....	۶۴
تصمیم‌گیری در زمینه آموزش مهارت خاص.....	۶۹
تدوین برنامه آموزشی.....	۷۳
خلاصه.....	۱۰۰
منابع.....	۱۰۱
فصل سوم - پاسخ به مداخله.....	۱۰۵
ویژگی‌های مشترک روش پاسخ به مداخله.....	۱۰۶
اجرای پاسخ به مداخله.....	۱۰۸
مسائل و مشکلات.....	۱۱۳
پاسخ به مداخله و برنامه درسی کارکردی.....	۱۱۴

خلاصه ۱۱۶

منابع ۱۱۸

فصل چهارم - خودتعیین‌گری ۱۲۱

توصیف برنامه آموزشی ۱۲۲

تدوین برنامه آموزشی ۱۳۸

خلاصه ۱۵۲

منابع ۱۵۳

فصل پنجم - دسترسی به برنامه‌های آموزش عادی در چارچوب برنامه آموزشی کارکردی ۱۵۸

در دسترسی به برنامه‌های آموزش عادی چه چیزی تغییر کرده است؟ ۱۵۹

دسترسى به برنامه‌های آموزش عادی چگونه صورت می‌گیرد؟ ۱۶۲

مثال‌هایی از دسترسی به برنامه آموزش عادی ۱۷۰

خلاصه ۱۷۵

منابع ۱۷۶

فصل ششم - برنامه درسی کارکردی ۱۸۰

برنامه‌های درسی کارکردی ۱۸۲

قانونگذاری مؤثر در برنامه‌های درسی کارکردی ۱۸۴

برنامه‌های درسی کارکردی ۱۸۶

سنجش مهارت‌های درسی کارکردی ۱۹۱

روش‌های آموزشی برای آموزش مهارت‌های درسی کارکردی ۲۰۱

اجرای برنامه‌های درسی کارکردی ۲۰۹

خلاصه ۲۱۷

پیوست ۶. (الف): برنامه‌های آموزشی موجود در حوزه زبان (خواندن و نوشتن) و ریاضیات ۲۱۸

پیوست ۶ (ب): راهبردهای برنامه آموزشی در حوزه‌های مربوط ۲۲۲

منابع ۲۲۵

فصل هفتم - برنامه‌ریزی مالی و مدیریت بودجه..... ۲۳۰

توصیف برنامه آموزشی.....	۲۳۱
رویکردهای عمومی به سنجش.....	۲۴۴
تدوین برنامه آموزشی.....	۲۴۸
فناوری کمکی.....	۲۵۳
خلاصه.....	۲۵۸
منابع.....	۲۵۹

فصل هشتم - تأمین اجتماعی، مشوق‌های کاری و برنامه‌ریزی برای دریافت مستمری..... ۲۶۰

دلایل مورد نیاز مربیان ویژه برای آشنایی با برنامه‌های رفاهی سازمان تأمین اجتماعی.....	۲۶۱
برنامه‌های رفاهی سازمان تأمین اجتماعی در ارتباط با کودکان و نوجوانان.....	۲۶۲
پرسش‌هایی در مورد واجد شرایط بودن دریافت مستمری سازمان تأمین اجتماعی.....	۲۶۵
پرسش‌هایی در زمینه نحوه تأثیرگذاری استخدام بر مستمری‌های تأمین اجتماعی.....	۲۷۴
خلاصه.....	۲۷۵
منابع.....	۲۷۶

فصل نهم - پشتیبانی رفتار مثبت..... ۲۷۸

اصول رفتار: تحلیل کاربردی رفتار.....	۲۷۹
سنجش کارکردی رفتار.....	۲۸۲
برنامه پشتیبانی رفتار مثبت.....	۲۸۹
خلاصه.....	۲۹۳
منابع.....	۲۹۴

فصل دهم - مهارت‌های اجتماعی..... ۲۹۶

توصیف برنامه‌های آموزش مهارت‌های اجتماعی.....	۲۹۷
رویکردهای مختلف سنجش مهارت‌های اجتماعی.....	۳۰۷
تدوین برنامه آموزشی.....	۳۱۱
خلاصه.....	۳۲۹
پیوست ۱۰.۱. برنامه‌های آموزش مهارت‌های اجتماعی.....	۳۳۰

ح □ برنامه‌ریزی کارکردی برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه

پیوست ۱۰.۲. مقیاس‌های سنجش مهارت‌های اجتماعی ۳۳۳
منابع ۳۳۷

فصل یازدهم - آموزش حرکت و جابه‌جایی ۳۴۲

توصیف برنامه آموزشی ۳۴۳
رویکردهای عمومی در سنجش ۳۴۹
تدوین برنامه آموزشی ۳۵۰
نمونه برنامه انتقال انفرادی ۳۵۷
استفاده از فناوری موقعیت‌یاب جهانی در آموزش حرکت و جابه‌جایی ۳۵۸
خلاصه ۳۵۹
منابع ۳۶۰

فصل دوازدهم - مشارکت در جامعه محلی ۳۶۲

توصیف مهارت‌های کارکردی مرتبط با جامعه محلی ۳۶۴
رویکردهای عمومی در سنجش ۳۶۶
تدوین برنامه آموزشی ۳۷۴
خلاصه ۳۹۲
منابع ۳۹۴

فصل سیزدهم - مهارت‌های مستقلانه برای زندگی در خانه ۳۹۸

توصیف کلی از محتوای برنامه آموزشی ۴۰۲
نکات برجسته در سنجش مهارت‌های زندگی در خانه ۴۰۹
تدوین برنامه آموزشی ۴۱۴
خلاصه ۴۲۶
منابع ۴۲۷

فصل چهاردهم - مهارت‌های بهداشتی و مراقبت شخصی ۴۳۰

مهارت‌های بهداشتی و مراقبت شخصی ۴۳۱
افراد نیازمند کمک در مراقبت شخصی و بهداشتی ۴۳۲

فهرست □ خ

۴۳۳	برنامه‌ها و مهارت‌های کارکردی: تحقیقات مرتبط
۴۳۵	تدوین برنامه آموزشی
۴۵۳	راهبردهای آموزشی
۴۷۸	خلاصه
۴۷۹	منابع

فصل پانزدهم - مهارت‌های ایمنی و سلامت ۴۸۸

۴۸۹	ضرورت آموزش مهارت‌های ایمنی
۴۹۳	بررسی اجمالی برنامه آموزشی
۵۱۳	تدوین برنامه آموزشی
۵۱۵	خلاصه
۵۱۶	پیوست ۱۵. انتخاب اهداف برنامه آموزش انفرادی
۵۱۹	منابع

فصل شانزدهم - خدمات بزرگسالی ۵۲۴

۵۲۵	آنچه مربیان باید درباره خدمات بزرگسالی بدانند
۵۳۳	نظام خدمات بزرگسالی
۵۴۲	نقش مدارس و خدمات بزرگسالی
۵۴۴	کار کردن با همدیگر
۵۴۵	خلاصه
۵۴۶	منابع

فصل هفدهم - آماده‌سازی دانش آموزان برای اشتغال ۵۴۸

۵۵۰	ایجاد حرفه
۵۵۲	سنجش
۵۶۱	سازماندهی محتوا
۵۷۷	برنامه آموزشی در سنین مدرسه
۵۸۸	خلاصه
۵۹۶	منابع

د □ برنامه‌ریزی کارکردی برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه

۶۰۴ فصل هجدهم - سر کار رفتن
۶۰۵ الگوهای اشتغال تلفیقی
۶۱۴ شاخص‌های کیفی برای اشتغال تلفیقی
۶۱۴ روابط مدارس و جامعه کسب و کار
۶۲۲ خلاصه
۶۲۲ منابع
۶۲۶ واژه‌نامه انگلیسی به فارسی

مقدمه

فراهم کردن محیط مناسب برای دانش‌آموزان دارای ناتوانی از اولویت بالایی برخوردار است. محیطی که در آن کمترین محدودیت ممکن برای یادگیری و امکان دسترسی به برنامه‌های دانش‌آموزان عادی وجود داشته باشد. پیشرفت‌های اخیر در فناوری اصلاح رفتارهای اجتماعی و تحصیلی، این ایده‌آل را ممکن کرده است. مروری به متون درسی این دانش‌آموزان در کشورهای پیشرفته جهان نشان می‌دهد که بسیاری از اصول اساسی یادگیری مثل فراهم کردن محیط با کمترین محدودیت برای دانش‌آموزان با ناتوانی، تلفیق دانش‌آموزان عادی با این دانش‌آموزان جامعه عمل پوشیده است. دانش‌آموزان با نیازهای ویژه علاوه بر یادگیری مفاهیم کارکردی پایه‌ای دانش‌آموزان عادی از برنامه‌های کشوری نیز استفاده می‌کنند. شعار "هیچ کودکی نباید از تحصیل در آموزش عادی عقب بیفتد" یکی از شعارهای اساسی دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت ویژه قرار گرفته، با وجود این در کشورمان هنوز نگرش مثبتی به افراد با نیازهای ویژه ایجاد نشده و پیشرفت‌های حاصل‌شده در حد انتظار نبوده است. حالا باید عوامل این نگرش منفی نسبت به افراد با نیازهای ویژه و تبدیل آن به نگرش مثبت شناخته شود.

آمال و آرزوهای بلندپروازانه برای موفقیت نتیجه و محصول تولیدشده توسط افراد با نیازهای ویژه، آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. این کتاب نیز در راستای بال و پر دادن به افراد با نیازهای ویژه تهیه شده است تا با دادن آموزش‌های لازم زمینه موفقیت بیشتر آنها فراهم شود. تغییرات سریع جوامع و فناوری در حال تغییر موجب می‌شود که افراد به ویژه افراد با نیازهای ویژه احساس بی‌کفایتی و درماندگی کنند. در هر صورت عزت نفس مثبت و اعتماد به نفس نسبت به کارآمدی خود به‌طور مستقیم سطوح موفقیت را در دانش‌آموزان تحت تأثیر قرار می‌دهد. در شرایط فعلی شک و تردیدهای فراوانی در زمینه توانمندی‌های افراد با نیازهای ویژه و آموزش آنها وجود دارد. نگرش جامعه نسبت به این افراد زمانی تغییر می‌یابد که رفتارهای موفقیت‌آمیز و توانمندی آنها در دانشگاه‌ها و در محیط‌های کار نشان داده شود، البته برای این کار فراهم کردن زمینه مناسب نیز لازم خواهد بود، چون بیشتر مواقع فرصتی به آنها داده نمی‌شود تا بتوانند توانمندی‌های خود را بروز دهند.

دانش‌آموزان با نیازهای ویژه علاوه بر اینکه دارای حقوق ویژه هستند (از جمله حق برخورداری از تمام امتیازات آموزشی) از منابع ارزشمند کشور نیز به‌شمار می‌آیند که در صورت دریافت آموزش‌های لازم می‌توانند در آبادانی کشور سهمی داشته و در تولیدات اقتصادی سهمیم باشند، در حالی که عدم آموزش مناسب به آنان، نه تنها از لحاظ اخلاقی مسئولیت پذیرش پیامدهای آن را برای مسئولان در پی دارد، آسیب‌های جدی به خانواده‌های آنان وارد می‌کند و آنها را از بدنه تشریک مساعی برای آبادانی کشور بازمی‌دارد. برای حفظ عزت نفس، کرامت انسانی و اعتلای کشور باید آموزش بهینه این کودکان

در صدر اولویت‌های ما قرار گیرد. برای فراهم کردن آموزش‌های مناسب برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه لازم است از یک سو، نیازهای جامعه محلی زندگی این دانش‌آموزان را شناخت و از سوی دیگر توانمندی و نیازهای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه را سنجید تا متناسب با محیط، آموزش‌های ضروری برای این افراد فراهم و آنها را برای سازگاری با محیط خود آماده کرد. رعایت این اصل نیز مهم است که آموزش مهارت‌های کارکردی به دانش‌آموزان با نیازهای ویژه در رأس اولویت‌های آموزشی قرار گیرد. موفقیت برنامه‌های آموزشی برای افراد دارای ناتوانی به چند عامل اساسی بستگی دارد که می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: اساس و بنیاد این برنامه‌ها بر پژوهش‌های تجربی استوار باشد؛ برنامه‌های آموزشی دانش‌آموزمحور باشد و نیازهای آنان را در اولویت قرار دهد؛ برنامه‌ها قابل آزمایش، اصلاح و پیگیری باشند و محتوا و روش آموزشی این برنامه‌ها جامعیت لازم را داشته باشد. کتابی که این‌گونه برنامه‌های کاربردی و کارکردی را توضیح داده باشد، در زبان فارسی وجود ندارد، پس دانشجویان رشته‌های تعلیم و تربیت کودکان با نیازهای ویژه از داشتن منبع درسی ضروری محروم هستند. نویسنده این سطور که حدود ۲۲ سال تدریس این درس را در برخی از دانشگاه‌ها در دوره کارشناسی ارشد برعهده داشته به خلاً این‌گونه منبع و پیامدهای آموزشی آن پی برده است. هر چند در این مدت تلاش شده است با ارائه جزوه درسی و استفاده از متون علمی به‌روز خلاً موجود جبران شود، ولیکن هیچ‌وقت رضایت لازم از این کار حاصل نشده است. صحبت با استادانی که این واحد درسی را در دانشگاه‌های مختلف تدریس می‌کنند نیز ما را بیش از پیش بر مشکلات فقدان کتاب آموزشی در این خصوص آگاه کرد. جست‌وجوهای فراوان ما را به اینجا رساند که بالاخره برای پر کردن خلاً موجود، اقدامی صورت گیرد و در این میان از بین منابع مختلف پس از جست‌وجوهای فراوان در گوگل، فهرست کتاب‌های کتابخانه کنگره، مشورت با استادان این درس در داخل کشور و در سطح بین‌المللی قرار شد که کتاب حاضر انتخاب و ترجمه شود.

در این کتاب، نظر نویسندگان مختلف که از افراد بنام در حوزه برنامه‌ریزی برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه هستند، در حوزه تخصصی خودشان آورده شده است. جدول‌ها و نمودارهای مختلف توسط نویسندگان برای سازماندهی اطلاعات ارائه شده است. علاوه بر این، به برخی از برنامه‌های موجود در بازار به اختصار اشاره شده است و برخی به تفصیل شناسایی شده‌اند تا افراد ذی‌صلاح با استفاده از آنها آموزش خود را بهبود بخشند. امید است این اطلاعات برای دانشجویان، معلم‌ها و آگاه‌سازی مدیران به کار رود.

یکی از محسنات کتاب حاضر این است که محتوای آن بر پژوهش‌های تجربی مبتنی بوده و اطلاعات ارائه‌شده در آن به‌روز است تا معلم‌ها و سایر دست‌اندرکاران آموزشی را در جریان اطلاعات جدید برنامه‌ریزی آموزشی کودکان با نیازهای ویژه قرار دهند. فصل‌های این کتاب حوزه‌هایی از مهارت

را مد نظر قرار داده که بسیاری از دانش‌آموزان با نیازهای ویژه به آن نیاز دارند، به‌عنوان مثال، مواد درسی کارکردی، رفت و آمد دانش‌آموزان به مدرسه و مکان‌های لازم دیگر، استلزامات زندگی در خانه و محله، فعالیت‌های زندگی روزانه، آماده‌سازی برای به‌دست آوردن شغل در استخدام رقابتی تا بتوانند با افراد عادی به رقابت بپردازند، اجتماعی‌شدن و تمام مهارت‌های اساسی که برای موفقیت در دوران بزرگسالی مهارت‌های کلیدی هستند. محتوای سنگین و پر از اطلاعات فصل‌های کتاب حاضر به‌نحوی طراحی شده است که به‌آسانی توسط معلم‌ها، کادر آموزشی، مشاوران، کاردرمانگران و افراد دیگر در آموزش با نیازهای ویژه، روانشناسی و حوزه‌های توانبخشی استفاده شود.

این کتاب که برنامه‌ریزی آموزشی برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه از ابتدایی تا دبیرستان را بررسی قرار می‌کند توسط ۳۱ نفر از استادان زبده در تعلیم و تربیت آموزشی ویژه نوشته شده است و دو نفر از استادان ممتاز به نام‌های **پاول وهمن و جان کرچل** ویرایش این کتاب را بر عهده گرفته‌اند. پرفسور وهمن یکی از ۵۰ نفر پیشرو در حوزه افراد با نیازهای ویژه در سده حاضر شناخته شده و حدود ۴۰ کتاب تألیف کرده و حدود ۲۰۰ مقاله علمی در این حیطه به‌چاپ رسانده است. او یکی از چهره‌های شاخص این حیطه است که جوایز زیادی را به دلیل خدمات برجسته به افراد با نیازهای ویژه به‌دست آورده است که از آن جمله دریافت جایزه بنیاد کندی در کم‌توانی هوشی در سال ۱۹۹۰ است. پروفیسور وهمن در سال ۲۰۰۶ برنده جایزه پرکارترین پژوهشگر انجمن حمایت از اشتغال حمایتی افراد با نیازهای ویژه شناخته شد. او در حال حاضر رئیس بخش پژوهش‌های مربوط به توانبخشی افراد با نیازهای ویژه در دانشکده علوم پزشکی و توانبخشی در دانشگاه مشترک‌المنافع ویرجینیاست. همکار او جان کرچل نیز از استادان آموزش ویژه این دانشگاه است. او در حوزه تحقیقات نوآورانه در اشتغال افراد با نیازهای ویژه، یکی از افراد شاخص بوده و در حوزه کسب شغل و حفظ آن توسط افراد با نیازهای ویژه پژوهش‌های زیادی را به ثمر رسانده است. علاوه بر این، نوآوری‌های او در اشتغال افراد دارای اختلال استرس پس از سانحه و طیف درخودماندگی معروف است.

این کتاب گستره وسیعی از نظریه‌های آموزشی در حوزه مهارت‌های کارکردی برای افراد با نیازهای ویژه را تحت پوشش قرار می‌دهد. علاوه بر این، در کتاب حاضر برنامه‌های مختلفی که برای یادگیری مهارت‌های کارکردی این دانش‌آموزان نیاز است، بررسی می‌شود، برنامه‌هایی که برای زندگی مستقلانه در خانه و مدرسه لازم است و موجب افزایش سازگاری دانش‌آموزان با محیط‌های زندگی و شایستگی اجتماعی آنها می‌شود.

چاپ سوم کتاب برنامه‌ریزی کارکردی نشان می‌دهد که معلم‌ها چگونه می‌توانند برنامه‌های کارکردی مقطع ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان را به‌هم پیوند زده و در نهایت فرد را از لحاظ شایستگی شغلی، خودتعیین‌گری، شایستگی‌های اجتماعی و مهارت‌های حرفه‌ای و تحصیلی برای زندگی در

س □ برنامه‌ریزی کارکردی برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه

بزرگسالی آماده کنند و انتقال از دوره دبیرستانی به محیط‌های شغلی، دانشگاه و زندگی اجتماعی را تسهیل کنند. در ویراست حاضر کتاب برنامه‌ریزی کارکردی برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه، فصل‌هایی اضافه شده‌اند تا آن را غنی‌تر کنند؛ از آن جمله، فصل‌هایی درباره پشتیبانی رفتارهای مثبت و پاسخ به مداخله است و این امر نشان می‌دهد که چگونه رویکرد رفتاری و تقویت مثبت در این کتاب رو به افزایش است.

این کتاب در **هجده فصل** تنظیم شده است که ابعاد مختلف آموزشی کودکان با نیازهای ویژه را بررسی می‌کند. فصل اول کتاب مروری است بر تمام فصل‌های کتاب که تحت‌عنوان تدوین برنامه آموزشی کارکردی آورده شده است. در این فصل ویژگی‌های یک برنامه آموزشی خوب برای کودکان با نیازهای ویژه از قبیل کارکردی بودن، انطباق داشتن با ویژگی‌های فرد و رویکرد بوم‌شناختی بررسی شده‌اند. این فصل توسط پاول وهمن و همکاران وی تدوین شده و چکیده مختصری از تمام فصل‌های کتاب آورده شده است که در عین حال منطق آرایش آنها را نیز نشان می‌دهد. فصل‌های بعدی شامل مباحثی مانند آماده کردن فرد دارای ناتوانی برای شرکت در جامعه محلی، رعایت سلامت و بهداشت فردی، آموزش خودتعیین‌گری، مسائل مربوط به رفت و آمد، مهارت‌های زندگی در منزل، آمادگی برای آموزش‌ها و تحصیلات پس از دبیرستان، مدیریت بودجه و برنامه‌ریزی مالی، اجتماعی شدن، گذراندن اوقات فراغت و داشتن تفریحات سالم است. در این فصل‌ها نیز نویسندگان مختلف اولویت خود را در کمک به دانش‌آموزان با نیازهای ویژه قرار داده‌اند تا بتوانند آنها را برای زندگی مستقلانه و داشتن شغلی پر درآمد در طول یک برنامه طولی آماده کنند.

موضوع دیگری که در این کتاب تأکید فراوانی بر آن شده، چگونگی تدوین برنامه آموزش انفرادی است. در برنامه آموزش انفرادی پیشنهاد شده در این کتاب، بر آماده‌سازی دانش‌آموزان برای انتقال از محیط مدرسه به محیط‌های بزرگسالی تأکید فراوانی شده است. طراحی برنامه‌های شخص‌محور برای تقدم برنامه‌هایی که هدف آن اولویت دادن به نیازهای دانش‌آموز بوده و روش‌هایی را در پیش می‌گیرد تا به دانش‌آموزان کمک کند به آمال و آرزوهای خود دسترسی پیدا کنند.

در ترجمه کتاب حاضر، اسامی انگلیسی تغییر نکرده است؛ نام دانش‌آموزانی که به‌عنوان مورد پژوهی انتخاب شده‌اند با همان اسامی لاتین آورده شده‌اند. به‌زعم مترجمان، تغییر اسامی در موردهای آورده شده، به صداقت و وفاداری مترجمان به متن آسیب می‌زند. مورد آخر اینکه در کتاب اصلی، نویسندگان فصل‌ها، محل اشتغال آنان و رزومه مختصری از آنان در آخر کتاب آورده شده است. با توجه به اینکه استادان مذکور در ایران نیستند و بعید است از طریق آشنایی دانشجویان با رزومه آنان معلومات مفیدی به خزانه علمی‌شان افزوده شود از ترجمه رزومه آنان صرف‌نظر شد. افزودن این رزومه حجم کتاب را بالا می‌برد و اطلاعات مفیدی را در اختیار خوانندگان نمی‌گذاشت.

فهرست □ ش

کتاب حاضر منبع اطلاعات برای افرادی است که به دنبال توسعه برنامه‌های آموزشی و تربیتی برای افراد با نیازهای ویژه هستند یا اینکه در مدارس دانش‌آموزان با نیازهای ویژه کار می‌کنند. اطلاعات کاربردی و مثال‌های عملی که در اول هر فصل آمده و قابل انطباق به مواردی است که معلم‌ها با آنان کار می‌کنند، ارزش این کتاب را افزون می‌کند. پژوهش‌محور بودن کتاب به دانشجویان دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری این امکان را می‌دهد که موضوعات تحقیقی لازم را با الهام از پژوهش‌های ارائه‌شده در این کتاب انتخاب کنند و پژوهش‌ها را با رعایت مسائل بومی- فرهنگی و مذهبی در کشورمان انجام دهند.

دکتر باقر غباری بناب

دکتر فرزانه معتمدی